

забруднюючих речовин у процесі поверхневого стоку води із забудованих територій та сільгоспугідь; ерозія ґрунтів на водозабірній площі.

Забруднення вод призводить до виникнення різноманітних захворювань населення, зниження загальної резистентності організму і, як наслідок, до підвищення рівня загальної захворюваності, зокрема на інфекційні та онкологічні захворювання.

Діюча нині система моніторингу вод є неефективною та застарілою, не відповідає сучасним європейським стандартам.

Основні речовини, що призводять до забруднення, - сполуки важких металів, сполуки азоту та фосфору, нафтопродукти, феноли, сульфати, поверхнево-активні речовини. Останнім часом зростає забруднення медичними відходами та мікропластиком, яке на сьогодні не контролюється

Відповідно до статті 110 Водного кодексу України, порушення водного законодавства тягне за собою дисциплінарну, адміністративну, цивільно-правову або кримінальну відповідальність згідно з законодавством України.

УДК 347.121+342.7

DOI: 10.31733/17-03-2023-713-715

І. КРАВЕЦЬ

курсант ННІ права та підготовки фахівців
для підрозділів Національної поліції

Науковий керівник:

к.ю.н., доц. **Марина ЮНІНА**

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

ЗАХИСТ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ

Із моменту повномасштабного вторгнення російської федерації на територію України, велика кількість людей, переважно зі східних областей, змушена була покинути своє колишнє місце проживання, щоб шукати прихисток у більш безпечних регіонах. Мова йде про величезні показники внутрішньо переміщених осіб, чисельність яких можна порівняти із тими, що були у часи Другої світової війни або катастрофі на Чорнобильській атомній електростанції. [1]. Державний апарат України не обійшов питання врегулювання правового статусу вказаних осіб, а натомість почав активне вдосконалення вітчизняного законодавства задля забезпечення ефективності надання соціального захисту. Для найкращого розуміння цілісної картини змін до законодавства видається доцільним проаналізувати найбільш основні з них [2].

За даними Міністерства соціальної політики України кількість зареєстрованих внутрішньо переміщених осіб, які перемістилися з тимчасово окупованих територій Донецької та Луганської областей, а також Автономної Республіки Крим та міста Севастополя станом на 06 квітня 2021 року становить 1 473 650 осіб. З них осіб працездатного віку – 397740, дітей – 195884, осіб з інвалідністю – 51586, пенсіонерів – 764427, сімей – 1195680 [3]. За даними УВКБ ООН на початок 2022 року в Україні налічується 2,1 млн внутрішньо переміщених осіб, яким буде надано допомогу протягом першого півріччя 2022 року [4]. За даними останнього дослідження Міжнародної організації з міграції (МОМ) кількість внутрішньо переміщених осіб в Україні станом на вересень 2022 року зросла до 6,9 млн осіб [5].

Варто зазначити, що правовий статус «внутрішньо переміщена особа» не є новою категорією як для України, так і для світової практики. Необхідність надання допомоги особам, які вимушені з об'єктивних причин стихійно змінити місце свого проживання з'явилася в 70-х роках ХХ століття в результаті цивільних війн, що розгорілися на територіях Анголи, В'єтнаму, Камбоджі та Судану [6].

У міжнародних правових актах та національному законодавстві осіб, що з різних обставин змінили своє місце проживання, позначають різними термінами: «біженці»,

«мігранти», «(вимушені) переселенці», «переміщені особи». У науковій літературі досить часто ці терміни використовують як синоніми.

Внутрішньо переміщені особи – це люди, які залишили свої домівки, рятуючись від небезпеки, але не перетнули міжнародний кордон, а залишилися на території рідної країни. ВПО перебувають під законним захистом свого уряду. Вони зберігають усі права та захист відповідно до міжнародного законодавства з прав людини [6].

Щодо захисту цивільних прав внутрішньо переміщених осіб, то реалізація внутрішньо переміщеними особами права на житло як складова їхнього соціального захисту залишається найгострішим питанням дотепер. Під час воєнних дій значна кількість людей змушені були залишити своє місце проживання і перебраться до більш безпечних регіонів України. Проблема їх тимчасового перебування вирішили небайдужі люди, які надали безкоштовний прихисток переселенцям. Для підтримки та залучення небайдужих громадян Уряд ухвалив рішення про механізм компенсації їм комунальних витрат. Так, кошти виділені таким громадянам повинні покрити частину комунальних витрат. Проте, коли саме громадян зможуть отримати компенсацію та яким буде її розмір, поки невідомо [7].

Серед прав внутрішньо переміщених осіб, визначених Законом України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» є права, сутнісно пов'язані із правом на житло. Це, передусім, передбачені ст. ст. 9, 91 права на: безпечні умови проживання, створення належних умов для постійного та тимчасового проживання, оплату вартості комунальних послуг, електричної та теплової енергії, природного газу в місцях компактного поселення внутрішньо переміщених осіб (містечках із збірних модулів, гуртожитках, оздоровчих таборах, будинках відпочинку, санаторіях, пансіонатах, готелях тощо) за відповідними тарифами, встановленими на такі послуги та товари для населення, на отримання комунальних послуг [8]. Також ст. 17 визначає зміст державної підтримки з питань сприяння з надання внутрішньо переміщеним особам кредитів на придбання земельних ділянок, придбання та будівництво житла [8]. Аналізуючи наведені норми Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» у співвідношенні з міжнародними соціальними стандартами, конституційними засадами та нормами інших, суміжних нормативно-правових актів, робимо декілька висновків.

Найм житла державного/комунального чи приватного сектора. За статистикою 45% внутрішньо переміщених осіб живуть в орендованих квартирах, 10% – в орендованих будинках, і 5% – в орендованих кімнатах. (54%) підтвердили, що орендують житло неофіційно, без будь-якого договору або інших документів. Частка внутрішньо переміщених осіб, які проживають із родичами або приймаючими сім'ями, становить 17% [9]. Відтак належна та ефективна для регламентація відносин зазначеного виду є актуальною. Правова регламентація цих відносин здійснюється ст. 810-1 Цивільного кодексу України [10].

Отже, підсумовуючи, воєнний стан зароджує багато проблем не тільки для держави, а і людству. Порушуються закони реалізації прав і свобод внутрішньо переміщених осіб, які потребують певних рішень за допомогою конституційних засад та нормативних актів. Особисті та соціальні права людини і громадянина є основоположними, тому вони потребують негайного вирішення.

1. Геєць, Валерій Михайлович. "Про оцінку економічних втрат України внаслідок збройної агресії РФ: Стенограма доповіді на засіданні Президії НАН України 30 березня 2022 року." Вісник Національної академії наук України 5. 2022. с. 30-38.

2. Кучеренко, Олексій Миколайович. "Особливості правового регулювання соціального захисту внутрішньо переміщених осіб в Україні в умовах воєнного стану." The 4 th International scientific and practical conference—Modern research in world sciencel (July 10-12, 2022) SPC—Sci-conf. com. ual, Lviv, Ukraine. 2022. 1161 p. 2022.

3. Міністерство соціальної політики України: веб-сайт. URL: <https://www.msp.gov.ua/news/19998.html>

4. Екстрене звернення. Україна. Цикл гуманітарних програм. 2022. URL: <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Ukraine%20Flash%20Appeal%202022-UK.pdf> (дата звернення: 02.10.2022).

5. Лія Ільченко «В Україні планують створити ще одну категорію громадян з правом безплатного проїзду в транспорті» 12 вересня, 2022 URL: <https://zn.ua/ukr/ECONOMICS/v-ukrajini-planujut-stvoriti-shche-odnu-katehoriju-hromadjan-z-pravom-bezplatnoho-projizdu-v-transporti.html> (дата звернення: 02.10.2022).

6. Кульчицький Т. Р. Поняття та ознаки внутрішньо переміщених осіб в Україні. Адміністративне право і процес. 2017. № 1. С. 51-58.

7. Слободянюк В. Проблемні питання реалізації закону України «про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» в період війни. Матеріали всеукр. науково-практ. конференції «Молодь – аграрній науці і виробництву» Актуальні питання розвитку аграрного та земельного права: національний і міжнародний вимір : веб-сайт. URL: https://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/7712/1/Problemni_pytannia.pdf (дата звернення: 13.10.2022).

8. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб : Закон України від 20 жовтня 2014 р. Дата оновлення: 06.09.2021. № 1706-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18#Text>

9. Звіт національної системи моніторингу ситуації з внутрішньо переміщеними особами (червень 2020). URL: https://www.iom.org.ua/sites/default/files/nms_round_17_ukr_web.pdf (дата звернення: 02.10.2022).

10. Цивільний Кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 02.10.2022).

УДК 347.626

DOI: 10.31733/17-03-2023-715-716

В. КРИСЬКО

курсант ННІ права та підготовки фахівців
для підрозділів Національної поліції

Науковий керівник:

к.ю.н., доц. **Марина ЮНІНА**

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

ПРАВО СПІЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ПОДРУЖЖЯ

В Україні діє основний закон – Конституція, яка забезпечує захист прав і свобод людини. Відповідно до ст.13 КУ держава гарантує захист усіх суб'єктів права власності та особистого господарювання, всі громадяни рівні перед законом. Ніхто не може бути протиправно позбавлений прав власності. Права приватної власності згідно ст.41 КУ є непорушним.

З цивільними правовідносинами ми зіштовхуємося щодня. Навіть воєнний стан не може виключити їх тому, що підстави, за яких його введено, обмежують більшість прав та свобод особи як особистості. Це є приводом зародження нових цивільно-правових відносин через те, що руйнується майно, фізичні та юридичні особи не в змозі відповідати за зобов'язаннями тощо. Положеннями ЦК України передбачається, що невід'ємною складовою існування громадян є права та свободи людини, і вони потребують певного захисту у разі посягання на них.

Сьогодні в нашій країні кожного дня порушують та всякими способами намагаються обмежити права не тільки людини як громадянина, а ще й права власності. Військова агресія РФ проти України, яка почалася 24 лютого 2022 року й досі триває, розгорнула ряд цивільно-правових проблем із якими зіткнулася держава та кожен громадянин. Здебільшого порушення торкається життя та здоров'я осіб, захисту права власності та інших речових прав. Багато сімей втратили свої домівки, роботу, деяким взагалі довелося покинути своє рідне місто. Глава 19 Цивільного кодексу України містить засади захисту та права особи щодо права власності.

В період збройного конфлікту значно зросла кількість випадків мародерства. Мародерство – це викрадення в умовах воєнного стану речей поранених чи вбитих осіб, його предметом може бути лише приватне право [1].

Наразі держава посилила покарання за привласнення чужого майна на полі бою або використання трагічних обставин, бойових дій для власної наживи шляхом пограбування людей. Внесені доповнення та зміни до ст.185 «Крадіжка», ст. 186 «Грабіж», ст. 187 «Розбій», ст. 189 «Вимагання», ст. 191 «Привласнення, розтрата майна або заподіяння ним шляхом зловживання службовим становищем» Кримінального кодексу України, якими кваліфіковано дані діяння в умовах воєнного або надзвичайного стану за ч. 4 відповідних статей [2].

До категорії так званих ризиків війни можна додати роздачу чи нелегальний продаж зброї цивільним особам, адже більшість не мають відповідних навичок користування зі